

ШОШИЛИНЧ ТИББИЙ ЁРДАМ СОҲАСИДА ЯНГИ ИСЛОҲОТЛАРНИ АМАЛГА ОШИРИШГА ОИД

Н.И. ХОДЖАЕВ, С.Б. ИСРОИЛОВА, А.Б. БАЗАРОВ, Б.С. АБДУЛЛАЕВ

Самарқанд давлат медицина институти, Ўзбекистон Республикаси, Самарқанд

О РЕАЛИЗАЦИИ НОВЫХ РЕФОРМ В ОБЛАСТИ НЕОТЛОЖНОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ

Н.И. ХОДЖАЕВ, С.Б. ИСРОИЛОВА, А.Б. БАЗАРОВ, Б.С. АБДУЛЛАЕВ

Самаркандский государственный медицинский институт, Республика Узбекистан, г. Самарканд

ON THE IMPLEMENTATION OF NEW REFORMS IN THE FIELD OF EMERGENCY MEDICAL CARE

N.I. KHODJAEV, S.B. ISROILOVA, A.B. BAZAROV, B.S. ABDULLAYEV

Samarkand State Medical Institute, Republic of Uzbekistan, Samarkand

Ўзбекистонда, шу жумладан, Самарқанд вилоятида Республика Биринчи Президентининг 1998 йил 10 ноябрдаги “Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш Давлат дастури тўғрисида”ги 2107-сонли Фармони асосида Республика шошилинч тиббий ёрдам маркази, унинг худудий филиаллари, шунингдек, марказий туман ва шаҳар касалхоналари ҳузуридаги шошилинч тиббий ёрдам бўлимлари, шу жумладан, тез тиббий ёрдам ва санитария авиацияси хизмати ташкил этилди ва фаолият кўрсатмоқда. Шошилинч тиббий ёрдам тизими муассасаларини юқори технологик тиббиёт ускуналари ва ихтисослаштирилган авто-транспорт билан жиҳозлаш бўйича комплекс чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Шу билан бирга, шошилинч тиббий ёрдам кўрсатишнинг самарадорлиги ҳали замонавий талабларга жавоб бермаслиги, тез тиббий ёрдам хизматининг малакали кадрлар, дори-дармон воситалари, тиббиёт ускуналари, ихтисослаштирилган автотранспорт ва алоқа воситалари билан таъминланганлиги даражаси етарли эмаслигича қолмоқда. Кечиктириб бўлмайдиган тиббий ёрдам кўрсатишни бошқариш, мувофиқлаштириш ва назорат қилишнинг замонавий механизмларини, шунингдек, шошилинч тиббиёт соҳасида илмий-амалий изланишларнинг натижасини жорий этишда муайян долзарб муаммолар мавжуд бўлиб турипти. Республика Президенти Ш.М. Мирзиёев таъкидлаб айтганидек, бугунги кунда мамлакатимиз аҳолисига халқаро андозаларга жавоб берувчи сифатли тиббий хизмат кўрсатиш, хусусан, шошилинч ва кечиктириб бўлмайдиган бепул тез тиббий ёрдам тизими малакасини ошириш, шунингдек, соҳа фаолиятини такомиллаштириш масаласи жамият тараққиётининг устувор вазифаларидан бири бўлиб турипти.

Таҳлил мақсади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг соҳага оид Фармон ва Қарорлари асосида шошилинч ва тез тиббий ёрдам соҳасида амалга оширилаётган

ишларнинг натижаларини таҳлил қилиш ва соғлиқни сақлаш тизими ислоҳатлари куламининг истикболларига назар ташлашдан иборатдир.

Материаллар ва усуллар. Ўзбекистон Республикаси Президентининг соҳага оид Фармон ва Қарорлари ҳамда вилоят ҳокимлиги соғлиқни сақлаш бошқармаси материаллари асосида ретроспектив ва статистик таҳлил ўтказилди.

Шошилинч тиббий ёрдамнинг тезкорлигини, замонавийлиги ва самарадорлигини тубдан кучайтиришга, аҳолига ўз вақтида малакали шошилинч тиббий ёрдам кўрсатиш бўйича даволаш, илмий-методик ва таълим ишлари комплексини юқори даражада ташкил этишга йўналтирилган, аҳолига шошилинч тиббий ёрдам бериш тизимини тубдан такомиллаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги “Шошилинч тиббий ёрдамни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони қабул қилинди.

Ушбу Фармондан келиб чиқиб, мамлакатда соғлиқни сақлаш тизимини янада ислоҳ қилишнинг муҳим йўналишларидан бири сифатида замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган ва малакали кадрлар билан бутланган шошилинч тиббий ёрдам беришнинг замонавий, юқори технологик ва самаркали тизимини шакллантириш, шошилинч тиббиёт соҳасида илмий, методологик ва таълим салоҳиятини ҳар томонлама ривожлантириш, ушбу мақсадларда халқаро ҳамкорликни кенгайтириш ҳамда тез тиббий ёрдамнинг республика хизматлари фаолиятига илғор технологияларни ва иш услубларини жорий этиш, шошилинч тиббий ёрдам тизимида аҳоли орасида ўлим ва ногиронликни пасайтиришга йўналтирилган замонавий тиббиёт асбоб-ускуналарини, диагностика воситалари ва усулларини, бирламчи тиббий-санитария ёрдамини ва кечиктириб бўлмайдиган ҳолатларни даволашни кенгқўллаш, шошилинч тиббиёт соҳасида профилактика, диагностика ва даволаш усуллари ва техно-

логияларини кучайтириш ва самарадорлигини ошириш бўйича илмий тадқиқотлар олиб бориш, тавсияларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, замонавий ахборот-коммуникация технологияларини кенг қўллаш асосида шошилинч тиббий ёрдам хизматларининг бошқа вазирликлар ва идораларнинг шошилинч хизматлари билан ўзаро тезкор ҳамкорлигининг самарали механизмларини жорий этиш, шошилинч тиббий ёрдам соҳасида тиббиёт кадрларини тайёрлаш, қайти тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш соҳанинг энг муҳим йўналишлари ҳисобланади.

Фармоннинг мазмун-моҳиятига кўра мамлакатимизда аҳоли саломатлигини янада мустаҳкамлаш, жисмонан соғлом ва етук авлодни вояга етказишни таъминлаш давлат сиёсатининг устивор йўналишларидан бири ҳисобланади. Юртимиз тиббиёт муассасаларида энг илғор ва замонавий шарт-шароитлар яратиш ҳамда тиббий хизмат сифатини янада ошириш ушбу Фармонда кўрсатиб ўтилган. Бугунги кунда тез тиббий ёрдам тизими Республика шошилинч тиббий ёрдам маркази ва унинг вилоятлардаги филиаллари, туман ва шаҳар тиббиёт бирлашмалари қошидаги бўлимлари, мамлакатимизнинг барча ҳудудларидаги тез тиббий ёрдам хизмати станциялари ва санитар авиация хизматини ўз ичига олади.

Ушбу соҳа ривожини йўлида амалга оширилаётган кенг қўламли чора-тадбирлар натижасида шошилинч тиббий ёрдам тизимида йилига 600 минг нафардан зиёд беморга юқори малакали стационар ва 1 миллион нафардан ортиқ беморга амбулатор ёрдам ҳамда 7 миллиондан зиёд қақирқлар бўйича хизмат кўрсатилмоқда.

Шу билан бирга, бугунги кунда соҳада зудлик билан ҳал этишни талаб қиладиган бир қатор муаммо ва масалалар ҳам борки, у аниқ чора-тадбирлар кўришни тақазо этмоқда.

Авваламбор, шошилинч тиббиёт соҳасидаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни такомиллаштириш, моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, илмий изланишларни ривожлантириш, малакали кадрлар, дори воситалари, тиббий ускуналар, ихтисослаштирилган автотранспорт ва алоқа воситалари билан таъминланиш даражасини яхшилаш долзарб масала бўлиб қолмоқда. Бу эса тез тиббий ёрдам фаолиятини бошқариш ва мувофиқлаштиришининг амалдаги тизимини қайта кўриб чиқиш, шошилинч тиббий ёрдам сифатини тубдан яхшилашга доир тезкор чоралар кўриш заруратини юзага келтирмоқда.

Шу мақсадда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Шошилинч тиббий ёрдамни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонида мазкур тизимни такомиллаштиришнинг энг муҳим йўналишлари, тез тиббий ёрдам хизматининг

сифат ва самарадорлигини ошириш, шошилинч тиббий ёрдам соҳасидаги илмий тадқиқотлар қўламини кенгайтириш ҳамда бу борада халқаро ҳамкорликни чуқурлаштиришга қаратилган аниқ вазифалар белгилаб берилди.

Бугунги кунда шошилинч тиббий ёрдам тизимида замонавий илмий-техник ва ахборот технологиялари ютуқларини қўллаш, шошилинч тиббий ёрдам кўрсатиш тизимининг вазирликлар ва идораларнинг шошилинч хизматлари билан тезкор ҳамкорлигини таъминлаш бўйича замонавий механизмларни татбиқ қилиш, кадрлар тайёрлаш борасидаги илғор усулларни жорий этиш амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Республика шошилинч тиббий ёрдам марказига Республика шошилинч тиббий ёрдам Илмий маркази мақоми берилиши ҳамда Марказ вазифаларининг аниқ белгиланганлиги бу соҳадаги ислохотларни тубдан жонлантириб юборди. Хусусан, аҳолига ихтисослаштирилган малакали юқори технологияли тез ва кечиктириб бўлмайдиган тиббий хизмат кўрсатиш бўйича жаҳон талабларига мос келадиган шошилинч тиббий ёрдам тизими фаолиятига ташкилий-услубий раҳбарлик қилиш, кечиктириб бўлмайдиган ҳолатларнинг профилактикаси, диагностикаси ва уларни даволаш бўйича янги, самарали технологияларни яратиш, жорий турдош ташкилотлар билан яқин ҳамкорликни ўрнатиш каби йўналишлар ушбу Марказнинг асосий вазифалари этиб белгиланди. Шошилинч тиббий ёрдам кўрсатиш соҳасидаги фан ва илмий тадқиқотлар ривожланишининг устивор йўналишларини шакллантириш, тиббий ёрдам кўрсатиш тизимини янада такомиллаштириш ва илғор технологияларни яратиш юзасидан илмий тадқиқотлар олиб бориш, шифокорлар ва ўрта тиббиёт ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш, шошилинч тиббий ёрдам кўрсатиш тизими учун илмий ва илмий-педагогик кадрлар тайёрлаб бориш Марказнинг асосий вазифалари сифатида аниқ йўналишга эга бўлди.

Президент Фармонида биноан ягона маълумотлар базаси ва маълумотларни узатиш тармоғини яратган ҳолда, тез тиббий ёрдам бригадаларининг фаолиятини тезкор бошқариш ва мувофиқлаштирилишини таъминловчи Марказ ва унинг ҳудудий филиалларининг диспетчерлик хизматлари фаолиятини ташкил қилиш бўйича чора-тадбирлар мажмуаси ишлаб чиқилди. Тез тиббий ёрдам фаолиятида диспетчерлик хизматларини яхшилаш, унинг самарали ишлашини таъминлаш давр талаби эканлиги Фармонда алоҳида кўрсатиб ўтилди.

Шошилинч хизмат фаолияти ушбу тизимда автотранспорт воситалари билан боғлиқ масалаларни тубдан ўзгартиришни талаб этмоқда.

Эндиликда Марказнинг Тез тиббий ёрдам станцияларига автотранспорт хизматини кўрсатиш соғлиқни сақлаш бошқармасининг ихтисослаштирилган автотранспорт корхонаси томонидан амалга оширилмоқда. Бу ҳолат автотранспорт воситаларининг ҳар доим соз ҳолатда бўлишини ва керакли манзилга ўз вақтида етиб боришини таъминлашга хизмат қилмоқда. Президентимизнинг мазкур Фармонида кўзда тутилган имтиёзлар, соҳа учун ажратилаётган замонавий тиббий асбоб-ускуналар ҳамда уларнинг ноёб технологик имкониятлари шошилич тиббий марказ муассасалари олиб бораётган илмий изланишларнинг савиясини юксак даражада ошириш, шошилич ҳолатларда диагностика ва даволашнинг янги истиқболли усуллари ишлаб чиқиш, ривожлантириш ва амалиётга татбиқ қилиш имкониятларини янада кенгайтиришга қаратилган муҳим омил бўлиб, соғлиқни сақлаш тизими ислохотларини янада жадаллаштирмоқда. Бу борада амалга оширила бошлаган ишлар даволаш жараёнининг самарасини оширибгина қолмай, шифохона шароитида даволаниш муддатларини ва унинг сарф-харажатларини кескин камайтиришга қаратилгандир. Ушбу Фармондан келиб чиқиб, Марказнинг туманлардаги филиалларини юксак мезонларга жавоб берадиган тиббий аппаратлар, хусусан, юрак ва қон-томирларнинг ультратовуш доплерографияси, замонавий ангиографик тизилмалар, мултиспирал компьютер томография ва магнит-резонанс томограф аппаратлари билан таъминлаш чора-тадбирлари кўрилаяпти.

Хулоса қилиб айтганда, мазкур Фармон ҳамда у билан тасдиқланган ҳуқуқий ҳужжатларда белгилаб қўйилганидек, шошилич ва тез тиббий ёрдам тизимини янада такомиллаштириш, кўрсатилаётган тиббий хизматлар сифатини янги босқичга кўтариш, соҳада илмий-тадқиқот фаолияти кўламини кенгайтириш ҳамда илғор хорижий тажрибаларни амалиётга жорий этиш тиббиёт ислохотининг ёрқин самараси учун дастуриламал бўлиб хизмат қилади. Самарқанд вилоятида бугунги кунда 27 та тез ёрдам бригадалари мавжуд бўлиб 12 таси Самарқанд шаҳридаги оилавий поликлиникаларда жойлашган. Уларнинг таркибида реанимацион, кардиологик ва психиатрик бригадалар ҳам хизмат кўрсатмоқда. Вилоятнинг туманларида тиббий ёрдам бўлимлари ва 54 та тиббий ёрдам шохобчаларида 158 та тез тиббий ёрдам бригадалари мавжуд бўлиб уларнинг ўртача хизмат кўрсатиш радиуси 5-15 километрни тшқил қилади. 2016 йилда 11 та замонавий жиҳозланган “Nissan” автомашиналари келтирилгач, филиалдаги жаъми автотранспортлар сони 148 тага етди. Уларнинг 30 таси GPS навигация тизими билан

жиҳозланган. Президент Фармонида кўра, 2 йил ичида яна 110 та янги “Nissan” автомашиналарини келтириш режалаштирилган. Бу эса ўз навбатида автотранспорт воситаларининг ҳар доим соз ҳолатда бўлишини ва керакли манзилга ўз вақтида етиб боришини таъминлашга хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Шошилич тиббий ёрдам тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 16 мартдаги ПФ-4985-сон Фармонини ижро этишга қаратилган, шошилич тиббий ёрдам тизими муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини ташкил этишни такомиллаштириш мақсадида Республика Президентининг 2017 йил 16 мартда ПҚ-2838-сонли “Шошилич тиббий ёрдам хизматининг фаолиятини ташкил этишни янада такомиллаштириш ва моддий-техника базасини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори ҳам қабул қилинди. Ушбу қарорга асосланиб 2017 йил 1 апрелдан бошлаб, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг марказий аппарати тизилмасида Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари лавозими – Республика шошилич тиббий ёрдам илмий марказининг бош директори ҳамда соғлиқни сақлаш бошқармаси аппарати ҳудудий тизилмасида, бошқарма раҳбарининг ўринбосари – шошилич тиббий ёрдам илмий маркази филиалининг директори лавозими жорий этилиши шошилич тиббий хизмат бошқарув тизимини тубдан яхшилашга йўналтирилган омил бўлди. Тез тиббий ёрдам хизмати фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари дастури ишлаб чиқилди ва кўпчилик томонидан маъқулланди. Чора-тадбирлар дастури қуйидаги устувор вазифаларни амалга оширишга йўналтирилган бўлиб, фуқароларнинг малакали тиббий хизмат кўрсатишга бўлган ҳуқуқларини таъминлашга қаратилган норматив-ҳуқуқий базани такомиллаштириш, тез тиббий ёрдамнинг сифатини ошириш учун ташкилий, иқтисодий ва ҳуқуқий шарт-шароитлар яратиш, тез тиббий ёрдамнинг тезкорлигини, сифати ва ундан фойдаланиш даражасини ошириш, ушбу соҳада хизмат кўрсатаётган кадрлар салоҳиятини мустаҳкамлаш ҳамда маҳаллий ва илғор хорижий илмий изланишлар натижаларини амалиётга жорий этиш, шошилич тиббий тизимни ташкил этиш соҳасида халқаро ҳамкорликни кенгайтириш ҳамда тез тиббий ёрдам хизматининг моддий-техника базасини яхшилаш, унинг амалиётига замонавий илмий-техник воситаларни ва ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этишдан иборатдир. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш ҳамда Ахборот технологиялари

ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирликлари биргаликда мамлакатимиз ҳудудида тез тиббий ёрдамнинг ягона диспетчерлик маркази (ЯДМ) ташкил этиш бўйича пилот лойиҳасини амалга оширишга киришдилар. Ушбу лойиҳа Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги “Шошилинч тиббий ёрдамни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги “Шошилинч тиббий ёрдам хизматининг фаолиятини ташкил этишни янада такомиллаштириш ва модий-техник базасини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2838-сон қарорига мувофиқ амалга оширилмоқда.

Ушбу марказни ташкил этишдан асосий мақсад тиббий ёрдам кўрсатишдаги бирламчи ҳисоб маълумот ва жараёнлари асосида Ўзбекистон Республикасида тез ҳамда шошилинч тиббий ёрдам бошқарувидаги ишларни ахборот жиҳатдан самарали қўллаб-қувватлашни таъминлашдан иборат. Ушбу ягона диспетчерлик маркази шошилинч тиббий ёрдам тизимини такомиллаштиришнинг муҳим йўналиши сифатида тез тиббий ёрдамнинг кўчма бригадалари фаолиятини тезкорлик билан мувофиқлаштириш, шунингдек, Республика Ички ишлар, Фавқўлoddа вазиятлар вазирликлари ва “Ўзтрансгаз” акциядорлик компаниясининг шошилинч хизматлари билан ўзаро ҳамкорликни таъминлайдиган маълумотлар ўзатишнинг ягона базаси ва тармоғини ташкил этган, мувофиқлаштирувчи-диспетчерлик хизматларини миллий геоминтакавий маълумотларга, шу жумладан, ҳудудларнинг давлат кадастри ресурсларидан фойдаланган ҳолда шошилинч тиббий ёрдамни бошқаришнинг ахборот тизимини жорий этишга қаратилган улкан ишларни амалга оширмоқда. Мамлакатимизда аҳоли саломатлигини сақлаш, уларнинг тиббиётга бўлган ишончини мустаҳкамлаш, муносабатини ўзгартириш, одамларни рози қилиш каби масалалар халқ манфаатларини ифода этиб, давлат сиёсати даражасига кўтарилмоқда. Президентимиз Ш.М. Мирзиёев таъкидлаганидек, тиббиёт Давлат билан халқ ўртасидаги адолатли кўприк бўлиб, ислохотлар ушбу кўприкни мустаҳкамлашга йўналтирилган вазифалардир. Юртимизда соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган ислохотлар жараёнида тиббий хизмат кўрсатиш сифатини янада яхшилаш, оналар ва болалар соғлиғини мустаҳкамлаш, уларни патронаж тизими билан камраб олиш, аҳолининг тиббий маданиятини ошириш, уларни ижтимоий муҳофаза қилишни кучайтириш, оила манфаатларини таъминлаш, соғлом авлодни шакллантириш бўйича амалга оширилган умумдавлат чора-тадбирлари республикадаги ижтимоий-демографик вазиятни

сезиларли даражда яхшилаш имконини бериши муқаррардир.

Хулоса. 1. Мамлакатимизда шошилинч ва тез тиббий ёрдам илмий-амалий маркази барпо қилинишида Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президентининг 1998 йил 10 ноябрдаги “Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш Давлат дастури тўғрисида”ги 2107-сонли Фармони дастлабки устивор омил бўлиб хизмат қилди. 2. Ушбу соҳага оид қатор Фармон ва Қарорлар, замонавий ахборот-коммуникация технологияларини кенг қўллаш асосида шошилинч тиббий ёрдам хизматларининг бошқа вазирликлар ва идораларнинг шошилинч хизматлари билан ўзаро тезкор ҳамкорлигининг самарали механизмларини жорий этишни тақозо этади ҳамда соғлиқни сақлаш тизими ислохотларини амалга оширишга хизмат қилади. 3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги “Шошилинч тиббий ёрдамни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонига кўра, 2 йил ичида яна 110 та янги “Nissan” автомашиналарини келтириш режалаштирилганлиги ўз навбатида автотранспорт воситаларининг ҳар доим соз ҳолатда бўлишини ва керакли манзилга ўз вақтида етиб боришини таъминлашга қаратилган улкан воситадир. 4. Мамлакатимизда аҳоли саломатлигини сақлаш, уларнинг тиббиётга бўлган ишончини мустаҳкамлаш, муносабатини ўзгартириш, одамларни рози қилиш каби масалалар халқ манфаатларини ифода этиб, давлат сиёсати даражасига кўтарилмоқда. 5. Шошилинч тез ёрдам тизимини илғор ва ривожланган мамлакатлар тажрибаларидан фойдаланган ҳолда ислоҳ қилиш мамлакатимизда халқ соғлиғини мустаҳкамлаш, инсонларнинг умрини узайтириш, соғлом ва навқирон турмуш тарзини шакллантиришга қаратилган умумдавлат сиёсатининг асосий йўналиши бўлиб қолаверади.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президентининг 1998 йил 10 ноябрдаги “Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш Давлат дастури тўғрисида”ги 2107 – сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги “Шошилинч тиббий ёрдамни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги “Шошилинч тиббий ёрдам хизматининг фаолиятини ташкил этишни янада такомиллаштириш ва моддий-техник базасини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2838-сонли Қарори.
4. Самарқанд вилоят ҳокимлиги соғлиқни сақлаш бошқармаси материаллари.